

3. Ізер В. Процес читання: Феноменологічне наближення // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів: Літопис, 2001. – С.349-366.

4. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, в. Теремка. – К.: ВД „Академія”, 2006. – 752 с.

5. Наливайко Д. С. Типологія українського реалізму на Європейському тлі / Українська література в системі літератур Європи і Америки (XIX – ХХ ст.)/ Д.С. Наливайко. – К.: Заповіт, 1997. – 264 с. – С. 95-135.

УДК 81'243 (043)

Стуліка О.Б., кандидат психологічних наук, доцент

ПРОБЛЕМА РОЗУМІННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ

Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції передбачають здатність слухати, розуміти, розмовляти і передавати інформацію на іноземній мові. Комунікативна компетенція є метою і результатом навчання, який стає реальним лише при наявності сформованої лінгвістичної компетенції та високої вмотивованості студентів. Принцип комунікативної спрямованості визначає зміст навчання - відбір та організацію лінгвістичного матеріалу, конкретизацію сфер і ситуацій спілкування, ставить викладача перед необхідністю відповідної організації навчального процесу, використання різноманітних організаційних форм для здійснення спілкування, які підвищують мотивацію навчання.[4]

Усім відомо, що підсумковим критерієм опанування іноземної мови є вільне володіння усним і письмовим мовленням, тож погане оволодіння іноземною мовою, наголошує І.В.Коваль, породжує специфічну тривогу, яка виникає через усвідомлення недостатності своїх знань для висловлення думки й очікування негативної оцінки з боку слухачів, що є своєрідним великим іспитом на стійкість самооцінки, тому що ця тривога може знівечити рівень домагань, знизити впевненість у собі, як наслідок, дезорганізувати діяльність: чим вища тривога, тим більше деструктується діяльність, чим більш дезорганізована діяльність, тим вищою стає тривожність та ін., а отже, як підкреслює автор, у багатьох суб'єктів навчання виникає своєрідний "внутрішній опір мові" [1].

З психологічної точки зору саме застосування ігор на заняттях з іноземної мови є ефективним засобом привертання, зосередження та утримання уваги, тому що ігри знімають психологічний бар'єр страху перед спілкуванням, дають можливість використовувати мову в реальних життєвих ситуаціях та забезпечують ефективне поєднання мотивації й можливості для розмовної практики. До критеріїв відбору ігор, які підвищують мотивацію до оволодіння іноземною мовою студентів та сприяють їх мовленнєвому розвитку відносять: новизну; динамічність (уповільнена гра притуплює гостроту реакції); відповідність професійним потребам; комунікативну спрямованість; наявність елемента змагання.

При організації виконання комунікативних завдань варто враховувати такі фактори:

- правильний вибір рівня керування діями /діяльністю студента;
- забезпечення студентів необхідними для виконання завдання опорам;
- обрання оптимального для цієї справи способу її організації.

Г.І. Бородіна й А.М.Спевак вказують для покращення лінгвістичних і комунікативних показників у студентів, на значну зміну психологічних характеристик, зникнення психологічного бар'єру; надзвичайно високий рівень мотивації за рахунок підвищення інтересу до самого заняття; зміни у структурі занять, відсутність стереотипу та шаблонів [3].

Важливим при навчанні усного іншомовного спілкування є те, що комунікативні ігри дозволяють швидко перейти від тренувальних вправ до власне комунікативної іншомовної діяльності. Як дослідила І.В. Коваль [1], успішність з іноземної мови, інших предметів та комунікативність перебувають у прямому відношенні. Тут виявляється ефект підсилення або самопідсилення, і навпаки, повторюваний неуспіх призводить зрештою до "виснаження" мотивації.

Подолання труднощів, пов'язаних із сприйняттям іноземного мовлення, пов'язане з розвитком відчуттів. Висока культура наших відчуттів не є природженою, її слід спеціально розвивати, а при оволодінні іноземною мовою це доводиться робити майже наново, оскільки іноземне мовлення вимагає часом таких умінь, які не грали істотної ролі при оволодінні рідною мовою.

Дуже важливими є уміння: дізнаватися слова, що зазнали зміни в потоці мови, виділяти слова, що стоять під наголосом; осмислювати тип інтонації, з якою вимовляється ця пропозиція; диференціювати близькі за звучанням слова; сприймати мову на слух, як за наявності, так і за відсутності зорової опори; сприймати мову певного темпу; сприймати мову різних осіб. [2]

Розуміння іноземного мовлення супроводжується складною розумовою діяльністю, що включає пізнання мовних засобів і осмислення змісту. У основі розуміння сенсу висловлювання в цілому лежить так зване словесне розуміння.

Осмислення чутної мови відбувається на основі взаємодії відчуттів і мислення. Під впливом мови на наші органи чуття в нашій свідомості виникають визначені мовні патени, які треба впізнати і осмислити, внаслідок чого настає розуміння мови.

Швидкість і точність такого розуміння залежать від того, наскільки міцним і чітким є зв'язок між звуковою моделлю мовних зразків і слів в мовному потоці та їх семантичним наповненням, краще, коли в мові фігурує матеріал, спеціально засвоєний з установкою на впізнання. [4] Впізнання окремих слів і цілих мовних зразків відбувається на базі колишнього мовного досвіду учнів. Інакше кажучи, пізнанню доступне те, що вже раніше сприймалося в тій же самій формі і з тим же значенням.

Щонайменші зміни, внесені в цей матеріал, вимагають осмислення, а потім розуміння. Але розуміння іноземної мови не виключається за наявності деякої кількості незнайомих слів, з'ясування значення яких можливо завдяки сенсу або присутності у формі цих слів таких елементів, які полегшують розуміння, - подібністю з формою слова в рідній мові у інтернаціональних слів.

Словесне розуміння на іноземній мові зв'язане з цілим рядом труднощів як лексичного, так і граматичного порядку. Предметне розуміння, як і словесне, спирається на впізнання знайомого і на осмислення нового, включення його в сферу відомого. І в цьому випадку наявність знайомого матеріалу полегшує розуміння мови. [1,3]

За наявності абсолютно знайомого змісту дуже важко тривалий час підтримувати інтерес до сприйманої мови. Якщо ж все є новим, незнайомим, слухати буває важко. Тому, коректне поєднання нового із відомим є запорукою створення найкращих умов для сприйняття мови на слух. Предметне розуміння грає вирішальну роль при сприйнятті мови описового характеру. Воно тісно пов'язане з виникненням уявлень про ті предмети і явища, про які йде мова і тому залежить від міри розвитку образного мислення у слухаючого. Уміння уявити собі те, про що йде мова, переносить слухаючого до місця дії, дозволяє побачити дійових осіб; воно створює той фон, на якому стає зрозумілим те, що раніше не було відоме. [2]

Інші завдання висувуються на перший план при слуханні мови, що має розповідний характер. Тут не можна обмежитися тільки предметно-образним розумінням, з'являється необхідність зрозуміти причинно-слідчі зв'язки між фактами. Потрібно ще і логічне розуміння.

Разом з розумінням фактів настає розуміння думок, логіки подій. При розумінні таких висловлювань виникає низка запитань до змісту, - чому сталася ця подія, чим

обумовлені ті або інші вчинки дійової особи, і з цієї позиції аналізується зміст мови, дається оцінка фактів, що викладаються, з точки зору їх життєвої достовірності. [4]

Логічне розуміння висловлювання настає в результаті складних розумових операцій, що включають аналіз і синтез, аналогію, індукцію і дедукцію і вимагає досить високого розумового розвитку. Воно безпосередньо пов'язане з виникненням певної спрямованості думки і об'єднанням частин в ціле. У ряді випадків тільки логічного розуміння буває також недостатньо.

Глибоке і точне розуміння почутого припускає проникнення в те, що виражено в розповіді, не прямолінійно, а алегорично, за допомогою художніх засобів і інтонації. Уловивши тон висловлювання - жартівливий, іронічний, вкрадливий або серйозний, - ми розуміємо багато того, що безпосередньо не було сформульоване словесно.

Складність і швидкість розумових процесів, що здійснюються при сприйнятті усного мовлення, вимагають максимальної уважності з боку слухаючого, мобілізації уваги. Розуміння кожної нової фрази нерозривно пов'язане з розумінням усього попереднього, нове як би пропускається через призму вже відомого, тому упродовж прослуховування тексту треба зберігати в пам'яті увесь його зміст цілком. При безпосередньому характері розуміння це відбувається на базі іноземної мови і вимагає спеціально розвиненої слухової і логічної пам'яті. Відсутність цих якостей у того, що слухає нерідко буває причиною, що гальмує розуміння зв'язного тексту, навіть самого нескладного за змістом і мові. [1]

Труднощі, які супроводжують розуміння змісту мови, сприйнятої на слух, аналогічні тим, з якими зустрічаються учні при читанні, але в усній мові їх значення надзвичайно зростає. При читанні над важким місцем можна подумати, трохи повернутися назад, заглянути вперед, можна звернутися з питанням до довідника, до старших та ін. При усному сприйнятті той, що слухає або зрозумів у той момент, коли почув, або упустив сказане, а, в окремих випадках, і втратив нитку оповідання.

Для повного розуміння сенсу висловлювання, як про це було сказано вище, потрібне також розуміння відношення того, що говорить до того, що він говорить, мотивація тих або інших положень, що зустрілися в мові. Усе це зазвичай не буває висловлено, але є результатом сказаного або вже відомого. Особливу трудність в цьому випадку складає наявність у певного підтексту, не завжди достатньо прозорого.

Література

1. Бандурка А.М. Психология управления/ А.М.Бандурка, С.П.Бочарова, Е.В.Землянская - Харьков, 2004. - 470 с.
2. Головаха Е.И. Психология человеческого взаимопонимания/ Е.И.Головаха, Н.В.Панина - К.: Политиздат, 1989. - 189 с.
3. Карнышев А.Д. Психология деятельности и управления: учеб. Пособие/ А.Д.Карнышев, Е.А. Иванова. - Иркутск: Узд-во ИГЭА, 2001. - 192 с.
4. Лук'ян Я.А. Барьеры общения. Конфликты. Стресс/ Я.А.Лук'ян. - Мн., 2002. - 402 с.

УДК 372.881.111.1(043)

Улупова О.П., старший викладач

PLANNING ACTIVITIES AT FOREIGN LANGUAGE CLASSES

To improve teaching skills means to improve students' achievements and results. There are no strict rules of how to organize classroom activities. The same material can be taught in a huge variety of styles. One teacher may be an extravert and amusing, another may be quiet and sympathetic, a third may be highly organized and disciplined. Every teacher has to make the best of his own personality and beliefs [1]. However, we never observe other teachers without learning something of value. We can all benefit by watching our colleagues and by having our